

Afzender: Vereniging Meent - bekend als MeentCoop

Datum: 1 mei 2026

Aan de formateur en de onderhandelingsdelegaties van PRO Amsterdam en D66,

Aanleiding

Op 2 maart ondertekenden PRO Amsterdam, D66 en acht andere politieke partijen 'Het Amsterdams Coöperatief Verbond', met een bondige oproep om coöperatieve organisaties te erkennen, te gunnen en te financieren. Met deze brief reiken wij u de uitwerking aan, ten behoeve van het coalitieakkoord.

De opgave

Amsterdam staat voor opgaven die geen enkele partij - overheid, markt of gemeenschap - alleen kan dragen. Wonen wordt onbetaalbaar, het elektriciteitsnet loopt vast, voedsel raakt verstrengeld in lange ketens, grote tech-platforms houden ons in gijzeling en onttrekken waarde uit de stad, vervoer wordt commercieel uitgekleeft, zorg loopt over en ontmoetingsplekken verdwijnen. De gemeenschapseconomie biedt op elk van deze fronten een derde weg: bewoners die zich verenigen en juridische entiteiten oprichten om continuïteit te borgen voor publieke opgaven op een manier waar markt noch staat in slaagt.

Wat er inmiddels ligt

De Amsterdamse gemeenschapseconomie levert op allerlei domeinen - wonen, voedsel, energie, technologie, cultuur, vervoer en zorg - werkende oplossingen. Coöperaties, verenigingen en stichtingen houden waarde lokaal, brengen draagvlak mee, en maken schaal waar individuele initiatieven dat niet kunnen. Daarmee heeft de gemeenschapseconomie bewezen meer te zijn dan een verzameling lokale initiatieven: zij is een derde economische pijler naast publiek en privaat. Wat zij nu nodig heeft is geen incidenteel beleid, maar borging die verder reikt dan deze ene bestuursperiode.

Ons voorstel voor het coalitieakkoord

Wij vragen u de volgende kernzin op te nemen:

De gemeente erkent gemeenschapsinitiatieven als gelijkwaardige en cruciale economische factor voor een weerbare stad en ondersteunt deze door middel van: één aanspreekpunt met domeinoverstijgende doorzettingsmacht; meerjarige coöperatief georganiseerde financiering; en het één-op-één gunnen aan gemeenschaps- initiatieven, zowel qua inkoop als grondbeleid.

Om deze ambities waar te maken, werken wij al samen met de gemeente aan de volgende stappen:

- *In mei vindt een expertsessie plaats over de contouren van voorwaarden voor rechtstreeks gunnen, met een vervolgsessie in het najaar met de burgemeester.*
- *De Meentcoop werkt aan een coöperatief gemeenschapsfondsenplan, dat wij in mei toesturen.*
- *We zijn in overleg met het gemeentelijk initiatieven team over wat er nodig is voor domeinoverstijgende doorzettingsmacht ten aanzien van gemeenschapsinitiatieven.*

Suggesties voor het coalitieakkoord per domein

1. Wonen

De woningcrisis, de onbetaalbaarheid van de stad en de toenemende eenzaamheid maken duidelijk dat het roer om moet: wooncoöperaties bieden een beproefd en schaalbaar antwoord, met permanent

betaalbare huren, gemengde gemeenschappen en gedeelde voorzieningen die de sociale infrastructuur van buurten duurzaam versterken - en nu het Rijk met een landelijk fonds de weg vrijmaakt, ligt er voor Amsterdam een unieke kans om voorop te lopen.

De gemeente reserveert structureel kavels en creëert transformatiemogelijkheden voor wooncoöperaties in zowel het sociale als het middensegment.

De gemeente zorgt voor bestuurlijke en ambtelijke slagkracht onder regie van de wethouder Wonen en ondersteunt civiele begeleidingsorganisaties.

De gemeente versterkt het gemeentelijk wooncoöperatiefonds en sluit dit aan op het landelijke Fonds Coöperatief Wonen, met blijvende middelen voor risicoafdekking en duurzaamheidsknelpunten als netcongestie.

2. Voedsel en groen

Steden als Amsterdam zijn kwetsbaar voor verstoringen in mondiale voedselketens, terwijl tegelijkertijd voedselverspilling en gezondheidsongelijkheid groot worden - stadslandbouw en een groene stad bieden een dubbelslag: zij vergroten de natuurlijke veerkracht én maken gezond voedsel toegankelijk als publieke basisvoorziening voor alle Amsterdammers.

De gemeente verankert het recht op gezond voedsel in beleid en zet voedselbeleid in als instrument tegen gezondheidsongelijkheid.

De gemeente beloont buurtcompostering structureel en stimuleert het waardig bestemmen van gezonde reststromen naar wie het nodig heeft.

De gemeente neemt stadslandbouw op in de groennorm voor gebiedsontwikkelingen, stelt een vergoeding van €2,50 per m² per jaar in voor grond en opstal, en maakt via een publieke kaart inzichtelijk welke gemeentegonden bewoners kunnen beheren als eetbaar groen.

3. Energie

Amsterdam staat voor een dubbele uitdaging: een overbelast elektriciteitsnet dat groei blokkeert én een groeiende afhankelijkheid van buitenlandse energieleveranciers - energiegemeenschappen bieden een beproefd en schaalbaar antwoord, waarbij Amsterdammers zelf opwek, besparing, opslag en deling organiseren en zo bijdragen aan een veerkrachtige, betaalbare en onafhankelijke stad.

De gemeente start een versnellersprogramma om het aantal energiegemeenschappen uit te breiden naar ruim 300 voor 2030, stelt één regie-ambtenaar aan met directe lijn naar burgemeester en wethouders, en wijst per viercijferige postcode een vast aanspreekpunt aan voor energiegemeenschappen.

De gemeente stelt een vierjarige basisfinanciering beschikbaar voor energiegemeenschappen, aangevuld met een overbruggingsfonds dat beschikbaar komt vóór 1 juni 2026.¹

De gemeente gunt energiegemeenschappen langjarig een locatie, realiseert minimaal 8 energiehuizen per stadsdeel voor eind 2027, en voorziet elke Amsterdammer van gratis radiatorisolatie in de winter van 2027.

4. Technologie

Grote commerciële platforms bepalen de digitale infrastructuur waar de stad en haar organisaties en inwoners afhankelijk van zijn. Dat leidt tot strategische, geopolitieke en economische afhankelijkheid, ondermijning van de rechtsstaat en gevaar voor mentale gezondheid. Dat kan anders. Amsterdam kan zich profileren als hub voor verantwoorde technologie op basis van publieke waarden. In een economie waar de gemeenschap centraal staat en die waarde toevoegt aan de omgeving, is er ook technologie nodig die deze dynamieken ondersteunt en versterkt. Coöperaties, stichtingen en verenigingen dragen daarbij de verantwoordelijkheid voor het beheer van kritieke data, software en infrastructuur. Die publieke infrastructuur is het 'wegennet' waar de overheid, bedrijven en samenleving op kunnen bouwen.

Amsterdam zet in op publieke digitale infrastructuur en verankert open en coöperatieve alternatieven als voorkeursoptie in haar inkoop- en aanbestedingsbeleid.

¹ APEC, EDO en Oranje Energie hebben een gezamenlijk voorstel ingediend van €100 miljoen voor de basisfinanciering en €10 miljoen voor het overbruggingsfonds. Zonder duidelijkheid vóór juli 2026 dreigen initiatieven - zoals De Groene Hub - te stoppen.

Amsterdam zorgt in haar innovatie en vestigingsbeleid dat zij bedrijven en organisaties steunt en aantrekt die bijdragen aan een publieke waarden en zet in op juist dié ondernemers die deze borgen in hun verdienmodel en corporate governance.

Amsterdam zet in op een Basisinfrastructuur voor Digitale Samenwerking en Amsterdam ontwikkelt een Basisinfrastructuur Digitale Samenleving. Het budget van de BIDS is 5% van wat de gemeente aan haar eigen interne ICT-budget uitgeeft. De Basisinfrastructuur Digitale Samenleving omvat (1) maatschappelijke instellingen verantwoordelijk voor innovatie beleid en ontwerp van democratische technologie (2) een soeverein tech fonds voor ontwikkeling en beheer van digitale publieke infrastructuur en applicaties (3) een netwerk van maatschappelijke steunpunten.

5. Cultuur en ontmoeting

Cultuur en ontmoetingsplekken zijn geen luxe maar een publieke basisvoorziening: zij verbinden de stad en verminderen eenzaamheid. Toch staat de ruimte voor gemeenschapsgedragen plekken in Amsterdam onder druk door stijgende vastgoedprijzen, bezuinigingen en gebiedsontwikkeling die maatschappelijke waarde stelselmatig onderbenut.

De gemeente neemt cultuur, ontmoeting en vrije ruimte expliciet op in de referentienormen voor gebiedsontwikkeling en breidt het broedplaatsenbeleid uit naar stadsdelen waar culturele voorzieningen structureel achterblijven.

De gemeente hanteert meerjarige financiering als norm voor gemeenschapsgedragen culturele initiatieven, richt een cultureel-maatschappelijk vastgoedfonds in naar het model van NV Zeedijk, en herstelt de RIMI als financieringsinstrument voor beleidsoverstijgende initiatieven.

De gemeente ontwikkelt een route voor coöperatief en collectief eigenaarschap van culturele bewonersinitiatieven en faciliteert actief het gebruik van buurtrechten.

6. Vervoer

Amsterdam worstelt met een overvolle openbare ruimte waar geparkeerde auto's ten koste gaan van groen en leefruimte, én met een mobiliteitsmarkt die voor veel bewoners onbetaalbaar blijft. Coöperatief autodelen, fietsdelen en toegankelijk openbaar vervoer bieden een bewezen alternatief - maar dat vraagt heldere keuzes van de gemeente.

De gemeente stelt concrete doelstellingen vast voor het aandeel coöperatief gedeeld vervoer, koppelt deze aan meetbare reductiedoelen voor privé-autobezit per stadsdeel, en breidt nachtlijnen en OV-verbindingen uit naar Noord, Zuidoost en Nieuw-West.

De gemeente richt een financieringsfonds in voor coöperatieve deelauto's en deelfietsen, voert een sociaal tariefstelsel in voor Amsterdammers met een laag inkomen, en maakt fysieke toegankelijkheid tot een harde eis in alle OV-concessies en aanbestedingen.

De gemeente bestemt straten in autoluwe wijken expliciet voor coöperatieve deelauto's, herbestemt vrijgekomen parkeerplekken voor groen, fietsen, spelen en ontmoeting, en breidt het netwerk van buurtfiets hubs uit naar alle stadsdelen.

7. Zorg en welzijn

Amsterdammers worstelen met eenzaamheid, vergrijzing en een overbelast zorgstelsel. Bewoners nemen steeds vaker zelf het initiatief om voor elkaar te zorgen - niet alleen voor ouderen, maar ook voor mensen met een beperking of GGZ-achtergrond. De coöperatieve beweging biedt een aanvullend antwoord: kleinschalig, mensgericht en gebaseerd op vertrouwen in plaats van bureaucratie.

De gemeente ondersteunt en versterkt bewonersgedragen zorgnetwerken - van stadsdorpen en buurtcirkels tot lief-en-leedstraten - als structureel onderdeel van de sociale basis.

De gemeente erkent coöperatieve vangnetten zoals het Broodfonds als volwaardige sociale infrastructuur en stimuleert hun groei als aanvulling op commerciële verzekeraars.

De gemeente investeert in laagdrempelige, buurtgerichte voorzieningen waar iedere Amsterdammer terecht kan zonder verwijzing of indicatie, en waar de mens centraal staat in plaats van het systeem.

Vervolg

De uitwerking pakken wij graag op samen met de bredere MeentCoop-coalitie en Amsterdamse stadspartners, in gesprek met het nieuwe college - te starten met een werkconferentie direct na de zomer. Wij kijken uit naar constructieve samenwerking en wensen u veel wijsheid en succes bij de onderhandelingen

Met vriendelijke groet,

Het meentcoop bestuur:

Sophie Bloemen, voorzitter

Toon Maassen, secretaris

Pauline Westendorp, penningmeester

Marleen Stikker, algemeen bestuurslid

Emel Can, algemeen bestuurslid

en Quinten Torre, coördinator

Bijlage: *Het Amsterdams Coöperatief Verbond (de op 2 maart ondertekende oproep)*